

Kaks intervjuud "Estonia" teatrists

I Kas on veel peale Birgit Cullbergi ja Astrid Lindgreni Rootsimaal mõnd eakat daami, keda üle maailma niivõrd tuntaks ja armastataks? Kui lastekirjanik viibis Eestimaal mõni aeg tagasi, siis koreograaf **BIRGIT CULLBERG** külastas Tallinna selle nädala alguses. Birgit Cullberg, kes märtsis tähistas 82. sünnipäeva, lõi oma esimese balleti 1939. aastal. Rahvusvaheline tunnustus tuli viiekümnendatel aastatel, praeguseks on tema loodud balletide arv Stockholmi "Museum of Dance'i" andmetel 113 (!), neist ainuüksi "Preili Julie'd" on etendatud üle 1200 korra maailma suurtel ja väikestel lavadel, kusjuures sel aastal, seoses "Preili Julie" koreograafia 40. lavajuubeliga tuuakse see taas mitmel pool välja. (Muusika autor Ture Rangström kuulus August Strindbergi lähedaste sõprade ringi). Viimane maailma-esietendus leidis aset Budapestis 2. juunil ja kandis pealkirja "Ema Maria". Birgit Cullberg on tuntud ka kui kõige produktiivsem balletivideo looja maailmas, kuuludes ühtlasi selle ala esmaharrastajate hulka.

Kohtusime Birgit Cullbergiga vahetult pärast koosviibimist "Estonia" teatri juhtkonnaga.

Millist tekkis idee sõita Tal-

kuna ialgi ei ole võimalik kaameraga jäädvustada täielikult laval toimuvat. Selle jaoks tuleb luua uus, spetsiaalselt ekraanile sobiv kontseptsioon. Kaamera-ga töötan, muuseum, ise. See töö meeldib mulle väga ja ühtlasi võimaldab jäädvustada balleti aegadeks. Laval toimuv on oma sädeluses kahjuks ka kiiresti haihtuv. Samuti pakub TV balletiloomingut suuremale publikuhulgale. Probleeme on muusikakirjastajatega. Kuna uue muusika kasutamine videos on väga kallid, siis valin rohkem muusikat, mis on üle 50 aasta vana. Näiteks "Ema Maria" on loodud J.S.Bachi muusikale, "Punane vein rohelistes klaasides" Beethoveni muusikale. See tuleb odavam!

Milliste tundmustega tulite Eestisse?

Olen Ida-blokis töötanud varemgi: Budapestis, Dresdenis, Berliinis, samuti Jugoslaavias. Kunagi aastate eest ka Poolas. Tallinnast ma kuigi palju ei teadnud. Küll aga olen jälginud hoolega ajakirjandusest Balti maade vabadusvõitlust ja loodan väga teie unistuste täitumisele.

Tants on rahvusvaheline keel, milles aktsentideks erinevad temperamendid. Siinsete inimeste temperament meeldib

muusikat, eesti soliste, nii alustasime 15-16 mängijast ja suurim reis, mille organiseerimises osalesin, oli 400 meie inimest Savonlinna Ooperipidustustel. Palju oli võimalik varem ja on võimalik ka praegu. Mul on hea meel lisada, et kõik minu käimised ei ole seotud mitte ainult eesti kultuuri tutvustamisega, vaid ka järgnevate sõitude ettevalmistamisega. Vähemasti praegu on järgmiseks hooajaks kokku lepitud teatri ooperikoori sõit Helsingisse, esinemaks koos Soome Raadio Sümfooniaorkestri ja Mati Palmiga *Finlandia-talos* novembris, kogu ooperitrupi sõit kahe ooperiga Tamperele jaanuaris, seejärel Kopenhaagenisse, Göteborgi ja Kieli. Lisaks veel solistide sõidud.

Olen katkestanud kõik suhted *Goskontserdiga*, tänu kellele N. Liidu Kultuuriministeerium on mitmekümne aasta jooksul minu pealt vististi väga suuri rahasid teeninud. Läks see headesse või halbadesse kättesse, heade või halbade ürituste tarvis, ma ei tea. Nüüd lähuvad need summad oma teatri heaolu parandamiseks. Mul on väga kahju, et paljud Eesti äri- ja kultuuritegelased ajavad "Eesti asja" aina nuputades, kuidas saaks vähem ära anda ja rohkem

Chopini kõrval veel Erkki-Sven Tüüri teos "Insula Desserta", mis samuti väga hästi vastu võeti. Siis olin taas Helsingis, kus lindistasin Soome Raadio fondi jaoks laulja Jorma Silvastiga ooperiaariaid. Ja lõpuks Moskva Suures Teatris Hamburgi Riigi külalisetenduste raames jällegi "Peer Gynt".

Kas "Estonia" peadirigendil on repertuaari suhtes mingeid salaplaane uueks hooajaks varuks, kasvõi selleks, et noort publikut saali tuua?

Võib-olla peamine tegur repertuaari poliitikas on siiski see, KES sul teatris on, millised jõud. Ei ole mõtet hakata lavastama "Carmenit", kui puudub Carmen, "Luikede järve" ilma luigeta. Asi ei piirdu kahjuks vaid dirigendi või lavastaja soovidega. Peab endale aru andma, kas sellest ka midagi välja tuleb. Kui meil ei ole enam laval laulmas Kuusik ja Krummi, siis ei ole mõtet vägisi veristlikke oopereid lavale hakata tooma. Uus generatsioon seda tüüpi lauljaid on alles kasvamas.

Teatris võib olla üks etapp, mil selliseid raskeid oopereid repertuaaris ei ole, seetõttu on orientatsioon hetkel natuke kergema ja tulevikus ka kaasaegsema muusika suunas. See muudugi ei tähenda kergemat suhtu-

Rahvusvaheline tunnustus tuu-
viiekümnendatel aastatel, praegu-
guseks on tema loodud balleti-
de arv Stockholmi "Museum of
Dance'i" andmetel 113 (!), neist
ainuüksi "Preili Julie'd" on
etendatud üle 1200 korra maail-
ma suurtel ja väikestel lavadel,
kusjuures sel aastal, seoses
"Preili Julie" koreograafia 40.
lavajubeliga tuuakse see taas
mitmel pool välja. (Muusika
autor Ture Rangström kuulus
August Strindbergi lähedaste
sõprade ringi). Viimane maail-
ma-esietendus leidis aset Buda-
pestis 2. juunil ja kandis peal-
kirja "Ema Maria". Birgit Cull-
berg on tuntud ka kui kõige pro-
duktiivsem balletivideode looja
maailmas, kuuludes ühtlasi sel-
le ala esmaharrastajate hulka.

Kohtusime Birgit Cullbergi-
ga vahetult pärast koosviibimist
"Estonia" teatri juhtkonnaga.

Millest tekkis idee sõita Tal-
linna?

B.C. Viibides Malmös, nägi
Tiit Härm mu tööd uue balleti-
ga "Võitlus kuningakrooni pä-
rast", hiljem, Budapestis tuli
uuesti jutuks Tallinna sõit ja
täna võisime juba rääkida "Prei-
li Julie" lavastamisest "Estonia-
s" järgmisel kevadel. Nägin
Teie laval Prokofjevi "Romeo
ja Julia" — väga head ja dra-
maatiliselt lavastust. Pean ütlemä,
et teil on väga tore ja võim-
ekas trupp, palju andekaid
tantsijaid, olen juba nende hul-
gast valinud mõningad osatäit-
jad ja loodetavasti kirjutame
juba järgmisel nädalal lepingu-
le alla. Esietendus peaks toimu-
ma mais, ise tulen Tallinna aprill-
is, sellele eelneb töö minu as-
sistentide vahendusel. Sel aastal
töötan üldse üheksa riigis.

Tänu millele püsite sellises
eas nii heas vormis?

Mul ei ole retsepti, treenin
igal õhtul enne magamamine-
kut... üleüldse, vihkan pühapäe-
vi, kuna siis ei saa tööd teha!

Kas "Preili Julie" "Estonia-
" -versioon erineb millegi
poolest varasematest?

Oma vanades ballettides
muudan koreografiat väga
harva, küll aga teen seda uute
puhul. Hoopis teine asi on töö
TV-s, seal muudan kõike alati,

kuhulgale. Probleeme on muu-
sikakirjastajatega. Kuna uue
muusika kasutamine videos on
väga kallid, siis valin rohkem
muusikat, mis on üle 50 aasta
vana. Näiteks "Ema Maria" on
loodud J.S.Bachi muusikale,
"Punane vein rohelistes klaasi-
des" Beethoveni muusikale.
See tuleb odavam!

Milliste tundmustega tulite
Eestisse?

Olen Ida-blokis töötanud va-
remgi: Budapestis, Dresdenis,
Berliinis, samuti Jugoslaavias.
Kunagi aastate eest ka Poolas.
Tallinnast ma kuigi palju ei
teadnud. Küll aga olen jälginud
hoolega ajakirjandusest Balti
maade vabadusvõitlust ja loo-
dan väga teie unistuste täitumise-
le.

Tants on rahvusvaheline keel,
milles aktsentideks erinevad
temperamid. Siinsete inime-
meste temperament meeldib
mulle väga.

II
Alguseks võiks ehk naljaga
pooleks küsida: mis tõi maest-
ro Eri Klasi seekord Tallin-
na?

Kolme California ülikooli se-
gakoori, meie Filharmoonia
Kammerkoori, ERSO ning so-
listide Satu Vihavaise, Janis
Sprogise ja Tom Krause osavõ-
tul sai teoks J. Haydni oratoo-
riumi "Loomine" esitus Tallin-
nas, nüüd tuleb see veel ette-
kandmisele Leningradis, siis
aga Moskvas, Tšaikovski-kon-
kursi ajal. 20. juunil toimub see-
sama kontsert Helsingi Toom-
kirikus. 25. juunil olen aga jälle
tagasi, Eduard Tubina festivali
raames esitame Rahvusmees-
kooriga Kaarli kirikus "Ave
Maria Requiem".

Kui palju üldse aega ja mõt-
teid koduteatrile jääb?

Olen üle 25 aasta olnud "Estonia-
s" tööl ja andnud kõik,
mida oskan. Lisaks vastutusri-
kastele esinemistele N. Liidu
käsime 150-kesi Soomes, väga
vastutusrikastel võõrusetendus-
tel Stockholmis, Pariisis. Esi-
mene välisreis teatriga oli tege-
likult kammerorkestriga Saksa
DV-sse, ka Turu muusikafesti-
valil osalesime kammerooperi-
tega. Püüdsin välja viia Eesti

praeu on järgmiseks hooajaks
kokku lepitud teatri ooperikoo-
ri sõit Helsingisse, esinemaks
koos Soome Raadio Sümfoonia-
orkestri ja Mati Palmiga *Fin-
landia-talos* novembris, kogu
ooperitrupi sõit kahe ooperiga
Tamperele jaanuaris, seejärel
Kopenhaagenisse, Göteborgi ja
Kieli. Lisaks veel solistide sõi-
dud.

Olen katkestanud kõik suhted
Goskontserdiga, tänu kellele N.
Liidu Kultuuriministeerium on
mitmekümne aasta jooksul
minu pealt vististi väga suuri ra-
hasid teeninud. Läks see hea-
desse või halbadesse kätte, heade
või halbade ürituste tar-
vis, ma ei tea. Nüüd lähevad
need summad oma teatri heaolu
parandamiseks. Mul on väga
kahju, et paljud Eesti äri- ja kul-
tuuritegelased ajavad "Eesti
asja" aina nuputades, kuidas
saaks vähem ära anda ja rohkem
enesele jätta. Unustatakse kas-
või selline nähtus, nagu *Lions-
liikumine*, kus kehtib põhimõte:
jätame maailma endast maha
paremana, kui me ta eest leidsi-
me. Ilus on mitte rääkida an-
netuste suurustest. Kõige ausam
on see annetaja, kes saadab an-
nühmuse tšeki suurele summale.

Kui nüüd rääkida viimasest
poolest aastast, siis lisaks regu-
laarsetele etendustele "Estonia-
s" juhataasin näiteks Nancy's
sümfooniakontserti, kus kavas
oli muu hulgas ka Veljo Tormise
"Avamäng", mis võeti väga
hästi vastu. Veebruaris juhata-
sin seitsmel õhtul Pariisi *Grand
Opera's* Alfred Schnittke bal-
letti "Peer Gynt" Hamburgi Riigiteatri
balletitrupi esituses, seejärel
märtsis viis etendust "Lucia di
Lammermoori" Helsingis, mille
järel tõin need solistid ka Tallinna.
Siis tulid Georg Otsa muusikapäevad ja
taas "Estonia" etendus Tallin-
nas. Maikus Hamburgis suur gala-
kontsert, seejärel plaadistasin
Malmös firmale "BIS" Schnittke 1. ja 2. viiuli-
kontserdi Malmö Sümfooniaor-
kestriga, solistiks Marc Lubotsky.
Järgnes Rootsi Raadio Sümfooniaorkestri
kontsert Stockholmis *Berwald'hallenis*,
kus kavas oli Schumanni ja

on repertuaari suutes min-
geid salaplaane uueks hoo-
ajaks varuks, kasvõi selleks, et
noort publikut saali tuua?

Võib-olla peamine tegur re-
pertuaari poliitikas on siiski see,
KES sul teatris on, millised
jõud. Ei ole mõtet hakata lavas-
tama "Carmenit", kui puudub
Carmen, "Luikede järve" ilma
luigetä. Asi ei piirdu kahjuks
vaid dirigendi või lavastaja soo-
videga. Peab endale aru andma,
kas sellest ka midagi välja tuleb.
Kui meil ei ole enam laval laul-
mas Kuusikut ja Krummi, siis ei
ole mõtet vägisi veristlikke
oopereid lavale hakata tooma.
Uus generatsioon seda tüüpi
lauljaid on alles kasvamas.

Teatris võib olla üks etapp,
mil selliseid raskeid oopereid re-
pertuaaris ei ole, seetõttu on
orientatsioon hetkel natuke ker-
gema ja tulevikus ka kaasage-
ma muusika suunas. See muidugi
ei tähenda kergemat suhtu-
mist, vastupidi.

Loomulikult oleks ideaalne, et
kui kunstiinimesele antakse kät-
te diplom, siis tähendaks see ka,
et tegemist on tõelise professiona-
aaliga. Seda enam, kui tege-
mist lavastaja või koreograafi-
ga. Need on ju isiksused ja isik-
suste kujunemisel on suur osa
ümbruskonnal. Anne ei jää ku-
sagile peitu. Ei tohiks süüdistada
õppejõude, riigikorda või
raha(tust). Puškinit näiteks ei
lastud elu jooksul kordagi välis-
maale, see-eest on praegu kül-
laldaselt poeete, kel kogu maail-
male ring peale tehtud, ainult
luuletusi ei ole.

Kurb on vahel kuulata, kui
mõni noor inimene kurdab, et ei
ole stiimulit. Kellelgi ei peaks
olema stiimulit sümuleerida ke-
dagi, kes ise kuhugi ei pürgi.
Sellist subsideerimist nagu meil,
kuskil mujal ei esine, välismaa
ei ole mingi pudrumägede maa!

Birgit Cullbergi
ja Eri Klasi vestes
MART MIKK
Fotod VERNER PUHMILT
ja arhiivist

P.S. Vaatamata mõne nädala
pärast algavale suvepuhkusele
käib "Estonias" vilgas töö. Ree-
del, 22. juunil esietendub
Eduard Tubina ooper "Barbara
von Tisenhusen".